

**SZÚZ MÁRIA
A JÉZUSTÁRSASÁG ANYJA
ÉS KIRÁLYNÉJA**

† R. P. NAPHOLCZ PÁL

AD USUM NOSTRORUM TANTUM

BUDAPEST, 1943

SZÚZ MÁRIA
A JÉZUSTÁRSASÁG ANYJA
ÉS KIRÁLYNÉJA

† R. P. NAPHOLCZ PÁL
EXHORTÁCIÓJA.
AMELYET AZ 1943. ÉVI HÁZVIZITÁCIÓKRA KÉSZITETT

AD USUM NOSTRORUM TANTUM

BUDAPEST, 1943

Az év első hónapjában, betegsége miatt már az ágyhoz szegezve készítette el P. Napholcz a házivizitációkra szánt első provinciális exhortációját. Témájául a Társaság új ünnepének tárgyát, a Regina Societatis Jesu-t választotta. Aki végigolvassa, megállapíthatja, hogy a választás szerencsés volt. Alkalmat adott a szerzőnek, hogy buzgóságát, hitét, teológiai tudását, a Szent Szűz iránti szeretetét, ragaszkodását a Társasághoz s a hivatás kegyelmének nagy megbecsülését egyformán kifejezze. Ezért lett a kis exhortáció értékes írássá.

Fogyatkozásaitól el kell tekintenünk. Betegség alatt készült el s írójának sem ideje, sem ereje nem volt elég, hogy sokat csiszoljon rajta. Felolvasásra is csak két házban került. A provincia többi tagja előtt ismeretlen maradt. Úgy gondoltuk, hogy kár volna e megkapó buzdítás ismeretétől megfosztani azokat a többieket, akiknek szintén szánva volt. Ezért minden változtatás nélkül, amint kéziratban megtaláltuk, bocsátjuk most a provincia összes tagjainak rendelkezésére. Mindössze annyi történt, hogy a kiadást előkészítő P. Socius könnyebb áttekinthetőség végett az eredetiben egységes írást kisebb részekre tagolta. Hisszük, hogy mindenki kegyeletes visszaemlékezéssel, lelki örömmel és igazi épüléssel fogja olvasni.

Budapest, 1943 július 7-én.

BORBÉLY ISTVÁN S. J.

REVERENDI PATRES ET FRATRES IN CHRISTO CARISSIMI!

Jézus élete folytatódik bennünk

A legragyogóbb csoda, melyet Isten e világon művelt, az Úr Jézus Krisztusnak élete a földön.

Az Úr Isten kétségkívül minden művében csodálatos: csodálatos a *világegyetemet* alkotó lények milliárdjaiban, melyek ragyogásukkal és harmonikus mozgásukkal szüntelenül dicsőímsz zengenek a Teremtőnek; még csodálatosabb a földön mozgó *élőlények* országában, melyek tökéletességben fokozatosan emelkednek fel egészen az *emberig*, aki az értelem és akarat csodálatos adományaival legnagyobb fokban tükrözi vissza az örök Isten tökéletességeit.

De a nagy Isten úgy akarta, hogy a látható világ csodái között egy új Élet is fakadjon; egy Élet, mely összeköti az eget és a földet, az Istent és az embert. Itt van az istenemberi életnek titka — annak az Életnek, mely a szeplőtelen Szűznek, az Úr alázatos szolgálóleányának „legyen” szavával indult el Palesztinának egy kis falujában s miután saját körében szétárasztotta a dicsőség ragyogó fényét, — „et vidimus gloriam eius, gloriam quasi Unigeniti a Patre plenum gratiae et veritatis” — tovább folytatódik a századok folyamán. A katolikus Anya-

szentegyház ennek az isteni Életnek szakadatlan megtestesítése a földön: hivatása, hogy ne csak hirdesse az Úrnak titokzatos eljegyzését az emberi természettel, — „magnum pietatis sacramentum!” — hanem folytatója is legyen annak az idők végéig.

Ezt az életet az Egyház közvetíti

Az Egyház: élő *Evangelium*. Nem holt betűkből álló lapok halmaza, melyek egy elmúlt életet rögzítenek meg, hanem a most is járó jó hírnek, *jelenleg is folyó istenemberi életnek* hűséges kerete. Az Úr ma is eljön övéihez, de ma *kegyelmei* által lesz érzékelhető s csak azok veszik észre, akiknek szemük van, hogy lássák; századról-századra, minden országban megismétli Judeában lefolyt életének jeleneteit és tapasztalatait; dolgozik s megvalósítja a világtörténelem nagy vonalain azt a tervet, amelyet 2000 évvel ezelőtt készített. Fogantatik Szentlélektől, születik, él, szenved és meghal és örökösen feltámad harmadnapra s Jézus Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké.

Mármost: ami megvalósul magában az Anyaszentegyházban s annak legnagyobb dicsőségét alkotja, az — a „*Christianus alter Christus*” nevezetes mondása szerint — bizonyos alakban s bizonyos mértékben az Egyház különböző tagjaiban is megtörténik. Különösebb módon pedig megvalósul a szerzetesrendekben, melyek lényegüknél fogva az Úr Jézus

legbensőségesebb követésére vannak hivatva. S ezek között itt van a legcsekélyebb Társaság, melyet Isten a legszentebb névvel ékesített s melynek tagjairól IV. Pius pápa „Etsi ex debito” levelében szószerint mondja: „*sicut nomen Sociorum Jesu assumpserunt, ita opere, doctrina et exemplis Dominum Nostrum Jesum Christum imitari et Eius vestigia sequi nituntur.* — Amint Jézus társainak nevét vették fel, úgy cselekedetben, tanításban és példájukban a mi Urunk Jézus Krisztust iparkodnak követni és lábanyomai-ban járni.” Így kapcsolódik a Krisztus-misztériumhoz a Társaság misztériuma, a krisztusi életnek önmagunkban való mintegy megújulása. Ez az egyedüli helyes szempont: innen kell tekintenie a Társaságot mindenkinek, aki be akar hatolni szellemébe s meg akarja érteni természetét.

Mindíg időszerű marad — Reverendi Patres et Fratres in Christo Carissimi! — rámutatni a hasonlatosságokra, melyek a Társaság és az Úr Jézus között vannak. Főleg a mai nehéz időkben nagyon alkalmas lesz arra, hogy lelkünk bizalommal teljék el Isten iránt s ragaszkodásunk a Társasághoz még erősebb legyen, egyben az igazi jezsuita lelkület elsajátítására törekedjünk. Lehetetlen sorra venni minden hasonlóságot. Csak egyet vegyünk, mely egészen lényegbe vágó s egészen éles megvilágításba helyezi a Társaság viszonyát a Boldogságos Szűzhöz.

A Társaság viszonya a Boldogságos Szűzhöz

A Hísekegyben mindennap valljuk az Úr Jézusról: Fogantaték Szentlélektől, születék Szűz Máriától. Az evangéliumból pedig tudjuk, hogy 30 éves koráig engedelmes volt neki: Ő volt, aki imádkozni tanította, aki felnevelte. A Társaságnak engedélyezett új ünnep szentmiséjének könyörgésében viszont az Egyház mondja az Úr Jézusról: „*Beatissimam Virginem Mariam Genitricem tuam, beato Ignatio pietatis Magistram ejusque familiae Reginam et Matrem esse voluisti.*” — Szűz Mária a szentignáci lelkiesség Tanítónője, a Társaságnak pedig Anyja és Királynője. A **hármas cím** fejezi ki legjobban a Társaság és az Úr Jézus közti nagy hasonlóságot Szűz Mária személyével kapcsolatban. A hármat nem is választhatjuk el egészen, összefonódnak s együtt adják a számunkra oly vigasztos igazságot.

1. Societatis Mater

A Társaság „fogantatása”

Hogy a Társaság fogantatása, vagyis gondolata és eredete a Szentlélek műve, ez olyan igazság, melyben nem lehet kételkedni. Bejelentése a leghihetőbb és legünnepélyesebb módon történt. Már a Constitúciók első lapján teljes határozottsággal jelenti ki Szent Ignác: „a mi Teremtőnk és Urunk végtelen bölcsesége és jósága fogja e legkisebb Jézustársaságot az Ő szent szolgálatában megőrizni, igazgatni és gyarapítani, amint azt *megkezdeni kegyes volt . . .*” A X. rész első száma alatt ugyancsak ő mondja: „*Societas, quae mediis humanis instituta non est, per ea nec conservari, nec augeri potest, sed per gratiam Omnipotentis Dei ac Domini nostri Jesu Christi*” = amint nem jött létre a Társaság emberi eszközök által, úgy nem is maradhat fenn és nem gyarapodhatik azok által, hanem csak Mindenható Urunknak, Istenünknek és Jézus Krisztusnak kegyelme által. — Teljes egyhangúsággal ugyanazt vallják a római pápák is. Híresek lettek III. Pál szavai, melyeket a Constitúciók megerősítésekor mondott: *Digitus Dei est hic!* Isten ujját ismerte fel azokban. Bulláiban azt mondja, hogy *Szent Ignácot és társait, mint hinni lehet, a Szentlélek Isten*

inspirálta; II. Gyula ugyanazokat, a szavakat ismétli abszolút módon, kihagyva a szavakat „mint hinni lehet”, hogy ezzel értésünkre adja, hogy olyan igazságról van szó, melyben nem lehet többé kételkedni. XIII. Gergely pápa „Quanto fructuosius” kezdetű bullájában minden kétkezés nélkül világosan mondja: „*A Szentlélek támasztotta Loyolai Szent Ignácot, a Társaság alapítóját és társait*” és kissé alább folytatja: „*ugyanaz az Ignác isteni ösztönzésre szervezte a Társaság csapatát.*”

Ha még tovább mennénk és megfontolnók az idők körülményeit, melyekben a Társaság keletkezett, az eszközöket, melyeket az Úr Isten e célra felhasznált és az elért csodálatos eredményeket, lehetetlen föl nem fedezni a Szentlélek világos közbelépését. — Tehát annak a Jézustársaságnak a fogantatása, melynek Isten kegyelméből tagjai vagyunk, a Szentlélek műve. Itt is elmondhatjuk: *Conceptus est de Spiritu Sancto.*

A Szűzanya szerepe:
A Társaság anyja

A csodálatos fogantatás azonban nem történhetett meg **Szűz Máriának** a közreműködése nélkül. Erről a meggyőződésről szól a kedves üdvözlés, melyet az összes jezsuita szentek ünnepén intéz a Társaság a Boldogságos Szűzhöz:

O Virgo Mater, virginum
Flos, nostra quam sodalitas

Vitae vel ipso a limine
Dulcem parentem nominat!

(Ó Szűzanya, szüzek virága, kit
Társaságunk léte első percétől
édes szülőjének nevez!)

Szűz Mária a Társaság Anyja. Minden embernek az, mert az Úr Jézusban az *Élet forrását* adta; akiket az első Éva engedelmességével tönkre tett, azokat a második Éva alázatos önátadásával a kegyelem és megváltás Eszközlőjével ajándékozta meg. De nem hallatlan túlzás, merész nagyzolás-e Őt még *külön* a Társaság Anyjának is nevezni? — Nem egyedülálló eset, hiszen más szerzetek is vannak, melyek őt ilyen külön címmel tisztelik. S ha vesszük a Társaságot, nem hiányoznak az okok, amelyeknél fogva különösen is megteheti azt. Így: mivel a Társaság lényegénél fogva *apostoli* rend, megfelelő volt, hogy attól fogantassék, aki az *Apostolok Királynője*; *papi* rend lévén, illetl, hogy attól kapja az életet, akit az Egyház Szent Epifánusz-szal „*virgo sacerdos*“ címmel köszönt; tekintettel a rendeltetésre, hogy lánglelkű atyjának fel-szólítása szerint „Ite, incendite, inflammate mundum!“ a legizzóbb *krisztusi szeretet lángját* vigye a világba s hivatásának megfelelően az Egyház szép kertjét a szeplőtelen *tisztaság* gyönyörű liliomaival, a szeretet és *áldozatos lelkület* rózsáival, a *vértanúság* pálmáival ékesítse — mindez csak a *Szép szeretet Anyjának*, a *Szüzek* és *Vértanúk Királynőjének* erejével történhetett:

Te afflante virtus enitet,
Rubet rosarum purpura,
Intacta florent lilia,
Palmae virescunt martyrum.

Ihletésedre erények ragyognak,
Piroslik bibora rózsáknak,
Virágzanak tiszta liliomok,
S vértanúk pálmái virulnak.

S mivel a Társaság külön fogadalommal kötelezi magát az Anyaszentegyház és Krisztus földi Helytartójának *védelmére s szolgálatára*, csak Azt tekinthette Anyjának, akit az Egyház is Anyjának, *pajzsának és dicsőségének* üdvözöl. Szóval: már tisztán a gondolati összefüggések terén annyi jogcím van rá, hogy a Társaság Anyjának nevezhessük, ahány természetfölötti tulajdonsággal mint az Egyház Anyját akarta Őt az ég kitüntetni. Mindezek „*rationes convenientiae*“: természetessé, *érthetővé teszik* a címet. De ha a Társaságnak a *valóságban* is anyja, akkor **életet is kellett neki adnia.**

És valóban, a történelem tanúságot tesz róla. Mikor Szent Ignác elindult a montserrati szentélyből, Mária ajkáról hallotta a szót: „Most menj és teljesítsd be a művet, mely reád bízott!” „Bizonyos, — írja P. Nieremberg — hogy Isten Anyjának kell tulajdonítani a Társaság alapítását, mégpedig nagyobb mértékben, mint magának Szent Ignácnak.” Tudott dolog, hogy a **lelki-gyakorlatok** alkotják a Társaság lelkét, nagy-szerűen vázolják ideáljait s meghatározzák szellemét. „Helyesen mondták, — írja P. Drive — hogy az egész Társaság a lelkigyakorlatokból fakadt, mint ahogy a magból kél ki a virág, a virágból lesz a gyümölcs; mert általuk képezte ki magát Szent Ignác, általuk nyerte meg első társait s tette őket hőökké és szentekké, a lelkigyakorlatok által vontak első atyáink mély barázdákat az apostolkodás mezején.” „A Társaság a lelkigyakorlatoknak köszöni eredetét, — mondja P. Caraffa Vince — ezek a szegletkő, amelyet az isteni Bölcsesség szolgájának, Szent Ignácnak kezébe adott, hogy mint alapkövet használja fel.” (Az eredeti szellem megtartásáról írt levél, 1646.) S aki elvégezte a nagy lelkigyakorlatokat, annak nem kell sokat magyarázni, hogy a Társaság tulajdonképpen nem más, mint a Krisztus Király-elmélkedésnek valóraváltása, megszervezése annak a csapatnak, melynek tagjai ki akarják magukat tüntetni a nagy Király szolgálatában.

„Mármost sok és nagyon nyomós okunk van azt hinni, hogy a lelkigyakorlatok *Szűz Mária műve*“ — jelenti ki P. Lancicius (De praestantia Instituti, l. 1. c. 1.) Ugyanezt kifejezetten vallja P. Anderledy generalis: „*Nemcsak jámborul hisszük, hanem erős a meggyőződésünk, hogy jóságos Anyánk, a szeplőtelen Szűz Mária sugallta mindazt, amit Szent Ignác tanított s mindazt, amit parancsolt.*“ Ez az állítás állandó hagyományon alapul, amely fölmege egészen P. Laynez-ig és P. Polanco-ig, akik Szent Ignác atyánk bizalmasai voltak s akik írásban hagyták azt reánk s élőszóval is vallották. (Lásd Nolasci műve „Compendio di vita di Santo Ignacio de Loyola. Venezia, 1865.)

Említhetnénk itt magánkinyilatkoztatásokat P. de Ponte és P. de Palermo könyveiből, melyek szerint Szűz Mária maga vallotta magát a lelkigyakorlatok sugalmazójának és szerzőjének. De föltétlenül hozzá kell fűznünk az eddig felsorolt vallomásokhoz XI. Pius pápa nagy tekintéllyel bíró szavait, melyeket 1922 dec. 3-án kiadott *apostoli tevelében* olvasunk: „Itaque eo consilio, ut novam militiam rite auspicaretur, totam noctem ad aram Virginis pervigilavit in armis, pauloque post in illo Minorissano recessu, quemadmodum sibi essent praelia Domini praelianda, *ab ipsa Deipara didicit*, cuius tamquam ex manibus illam accepit absolutissimum legum codicem — sic enim appellare vere possumus — quo quisque bonus Christi miles uta-

tur oportet, Exercitia spiritualia dicimus, qualia referuntur caelitus Ignatio tradita." „Azzal a gondolattal, hogy az új katonaeletet megfelelően kezdje meg, az egész éjszakát fegyverben állva, virrasztásban töltötte a Szent Szűz oltára előtt és kevéssel utóbb abban a manrézai barlangban *magától az Istenanyától tanulta meg*, hogyan kell az Úr harcait harcolnia; a szentséges Szűztől, kinek mintegy kezéből kapta a törvényeknek azt a mindenekfölött álló kódexét, — mert igazán így nevezhetjük — amelyet Krisztus minden jó katonájának használnia kell, a Lelki gyakorlatok könyvét, melyet csodálatos módon az égből kapott Szent Ignác."

Végül említésreméltónak látszik az a körülmény, hogy az az elragadtatás, melyben a Boldogságos Szűz Szent Ignác atyánk elé tárta a Szentgyakorlatokat, Gyümölcsoltó Boldogasszony képe előtt történt (az angyali üdvözet), mintha csak ezzel is tudunkra akarta volna adni az ég Királynője, milyen kedves és mély hasonlóság áll fenn az Ő istenanyasága s szeretett Társaságának fogantatása között.

Ha tehát a lelkigyakorlatok a Társaságnak mintegy lelkét képezik, ha belőlük született, akkor teljes joggal vonhatjuk le a következtetést, hogy a Társaság fogantatása égi Édesanyánk szeretetteljes nagy titka.

A lelkigyakorlatok mellett a **Constitúciók** zárják magukba és szabják meg a Társaság lelkeségét. S ha ilyen leereszkedő volt a Szeplőtelen Rendünkkel szemben születésénél, nem fogjuk csodálni, ha *Alkotmányának szerzésében is* részt kívánt magának! „Mindenkör hitték, — írja P. Nieremberg — hogy az Isten Anyja volt a Társaság alapításának főoka, méginkább mint Szent Ignác maga.” P. González szerint csakugyan maga Szent Ignác ismerte be, hogy mikor a Constitúciókat írta, *gyakran jelent meg neki a Boldogságos Szűz*, majd hogy érdekében közbenjárjon, majd meg hogy megerősitse elhatározásaiban. A dolgot megerősíti a szent Rendalapítónak néhány hátrahagyott értékes feljegyzése is, melyekben írásba foglalta az Úr Jézustól és a Szent Szűztől kapott égi felvilágosításokat azon negyven nap alatt, mikor egy különös kételyének a megoldásáért imádkozott . . . Arról volt t. i. szó: legyen e a Társaság templomainak javadalmuk s rendelkezhetik-e jövedelmekkel? Ha a Boldogságos Szűz ilyen részletek iránt is érdeklődéssel viseltetett, bizonyára méginkább érdekelték a fontosabb kérdések s érdeklődéssel viseltetett az Institutum egész komplexuma iránt.

Ilymódon bizonyos a Boldogságos Szűz közreműködése a Társaság alapításában. Elmondhatjuk itt is: *Conceptus de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine*. S mindez ugyanakkor vi-

lágosan bizonyítja azt is, hogy Ő volt Szent Ignác részére és benne mindannyiunk számára a „**pietatis magistra**“, a lelkiség tanító Mester-nője.

Nagyra nevelte a Társaságot

De Szűz Mária szeretete nem állt itt meg. *Négy századon át figyelemmel és szeretettel kísérte szent Fiának Társaságát, melyet joggal tekintett a magáénak is.* P. Aquaviva idejében Istennek egy tiszteletreméltó szolgája, D'Alessandra Johanna, egy ízben a Társaságért imádkozott. Egyszerre csak megjelent neki az Úr Jézus a Szűzanyától és Szent Ignáctól kísérve. Szent Ignác letérdelt Isten Fiának trónja előtt, s bemutatta Neki fiait, kezdve a Generálison; az Úr Jézus mind fogadta őket, egyiket a másik után; mindegyikre örvendező, sugárzó arccal tekintett s megmutatta nekik szent sebhelyét az oldalán. Azután a választott lélek felé fordulva szólt: „Tudnod kell, leányom, hogy amit kérsz tőlem, nagyon tetszik nekem. *Mert ez az én Társaságom.* Mindíg a szívemben hordom s nem tudom elviselni, hogy egy is közülük jelentékeny hibával megbélyegezve éljen . . . Az én akaratom, hogy ez a Társaság, mely egészen az enyém, egészen a világ végéig viselje nevemet; akarom, hogy kövessék példámat s hogy mindenekfölött uralkodjék a Társaságban az engedelmisség.“ Azután Édesanyja, a Szent Szűz felé fordulva, rábizta a Társaság összes tagjait, hogy mint saját fiaira különös gondja legyen rájuk.

Még nagyobb jelentőségű egy másik, szintén magánkinyilatkoztatás. Ez azonban szerepel Alacoque Szent Margit szenttéavatási aktáiban, hálásan utal rá rendi Törvénykönyvünk (Epit. 673) s szövege az új ünnep Breviáriumának lekiójaként szerepel. Egy Mária-ünnepen, Sarlós-Boldogasszony napján (1688) Alacoque Szent Margit csodás szépségű látványban részesült. Középen, mint tüzes trónuson ragyogott Jézus szent Szíve; egyik oldalon állott a Boldogságos Szűz, a másikon Szalézi Szent Ferenc és P. de la Colombière. És akkor az Ég Királynője az isteni Szívre mutatott s P. de la Colombière felé fordulva mondotta: „Neked, isteni Fiam hű szolgálja, nagy részed van ebben az értékes kincsben . . . a te Társaságod atyáira van bízva, hogy mindenkinek megmutassák ennek a nagy kincsnek hasznát és erejét.”

Neki köszönőtek a hivatások

Mater S. J. = Szűz Mária a Társaság anyja. És Szűz Mária be is tölti ezt a hivatást s azt mindenekelőtt *alkalmas hivatások keltésével mutatja meg*. Kedves és vigasztaló igazság, hogy a hivatások a Társaságban Isten Anyjának és a Társaság Anyjának a műve. A tagoknak végtelen számát hozta ő a Társaságba, mint a kiváló lelki ember, P. Nieremberg mondja. Gondoljunk csak Borgias Szent Ferenc, Kosztka Szent Szaniszló, Szent Alajos és Rendünk *annyi más kiváló tagjára*, akikről olvassuk, hogy cso-

dálatos módon hivattak a Társaságba jelenések, égi hang révén vagy belső, titokzatos, de egészen biztos felszólítással. És ha nem történt is ilyen különös módon, de *minden jezsuita* mindig úgy tudta és hitte, hogy a Szeplőtelennek része van hivatásában! Itt is állott újra: *conceptus est de Spiritu Sancto*, mert hiszen a hivatás *kegyelem* — de *Máriának is* része volt benne: *natus ex Maria Virgine!* S amint ott van kezdeténél, úgy lefolyásában is anyai gondoskodással kíséri a jezsuita életet egyéneknél éppúgy, mint az egész Társaságnál . . .

2. Societatis Regina

Még hátra van egy cím: *Regina S. J.*: Szűz Mária nemcsak *Pietatis Magistra* és *Mater* a Társaság számára, hanem egyben a Társaság *Királynője* is.

Önmagában meglévő jogcímei

Az egyedülálló nagy kegyelmek, melyeket Szűz Mária Istentől kapott, igazi királynői méltóságra emelték őt a teremtett világgal szemben. Nincs most időnk, hogy ezt dogmatikailag kifejtsük. Csak utalunk az Úr Jézusra, aki *isteni természeténél fogva* legfőbb és abszolút Királya minden teremtett dolognak, *emberi természeténél fogva* pedig született Királya minden teremtménynek; de ugyancsak emberi természeténél fogva királyi *gyermeke Szűz Máriának*, aki e ténnyel együtt összehasonlíthatatlan befolyást nyer az egész világra. Mint a Király anyja, ő maga is Királynő s ilyen szempontból, mint könyörgő mindenhatóság gyakorolja királynői hatalmát. — A teológusok, továbbá, a királyi hatalom fogalmából és a királynő helyzetéből azt is levezetik, hogy — az előbbi elgondoláson túlmenően — *igazi értelemben* vett királyságot is kell Szűz Máriának tulajdonítani, úgyhogy nemcsak a Király anyját kell benne

látunk, hanem *Krisztussal együtt uralkodó Királynőt* is. Nem egyedül és önmagában is megálló királyság ez, hanem „*per participationem*“: *részese*dés az Úr királyságából, de azért *tényleges és igazi*. Elemeit és reá való utalásokat megtaláljuk a hit forrásaiban. Így a VII. általános zsinat (Nicea II 787) kétszer is *Domina*-nak nevezi, mégpedig közvetlenül az Üdvözítőnek szóló *D. N. J. Christus* kifejezés mellett. A pápák gyakran nevezik valamilyen formában „*regina*“-nak. Ugyanígy a liturgiának számos szövege (pl. a loretói litánia), a néphit maga s újabb időben egész sora a tudományos munkáknak.

Alattvalói választása

De van harmadik jogcím is a királynői méltóságra s ez az **alattvalók önkéntes választása**, mellyel őt Úrnőjüknek és Királynőjüknek ismerik el. Megteszik az angyalok, de megteszik az emberek is. Hiszen igaz, abban a pillanatban, mikor a Szent Szűz „igen” szavát adta Gábor főangyalnak, nem tudta s nem sejtette még az ember a földön, hogy beteljesedett az emberi nem legfőbb célkitűzése. De a nagy történéseket Isten és a teremtett világ között nem szabad csupán az idők hullámainak tekintenünk, melyek felemelkednek s aztán csakhamar elülnek. Létük átmegy az időtlen örökkévalóságba. Az összes hű emberek, akik egyszer eljutnak oda, teljes mélységben megismerik a titkot,

mint áll Isten mellett az egész emberi nem nevében a világ született Királynője; s megismétlődik a fönséges jelenet, mely a Szeplőtelen fogantatásánál, főleg pedig az első Gyümölcsoltó napján végbement az angyaloknál . . . Jönnek az emberseregek milliárdjai: elismerik őt a világ-mindenség Úrnőjének s beteljesedik reá nézve is az Irás: „Et regni eius non erit finis.” Az Atya jobbján ül a megdicsőült Krisztus, annak jobbján viszont Mária és az ő uralmának is nem leszen soha vége.

Minél jobban megismeri valaki Krisztust mint Királyt, annál jobban meg fogja érteni Szűz Mária királynői voltát is. Christus Rex — Maria Regina: a kettő összetartozik. Kell-e akkor csodálnunk, hogy a Társaság, mely a *Regnum X-ti* elmélkedésből nőtt ki, annyira magáévá tette *Szűz Mária királynői* tiszteletét?! Milyen kedves és mélyértelmű Szent Ignácnak kifejezőmódja éppen a II. hét elmélkedéseiben: *Domina nostra*, a mi Úrnöknk! Igen, a Társaság az említett kettős jogcímen kívül önként is Úrnőjének és Királynőjének vallotta őt! „A Társaság -- mint P. Caraffa mondja — különös címen és indítóokból az Úr Jézusé, szükséges tehát, hogy teljes egészében Szűz Máriáé is legyen; . . . totum quantum esse Mariae necesse est.”

S valóban, a *Társaság történetének minden nagyobb fordulópontján* ott találjuk a Boldogságos Szüzet, úgyhogy a Jézustársaság mellett nyugodtan lehetne *Szűz Mária Társaságának* is nevezni. Nagy szerepe volt Szent Ignác megtérésében. Ez örséget állt Montserratban oltáránál . . . majd Manrészában tanítványává szegődik . . . S mikor első társait megválasztotta s már-már a küzdőterre akarja vinni, az első fogadalmak letételére egy Mária-szentélyt választ a párizsi Montmartre, a Vértanúk hegyén. A nap pedig Nagyboldogasszony ünnepe volt. Lehetetlen itt megint észre nem venni a csodálatos hasonlóságot az Úr Jézus és a Társaság születése között. A jászol a Kálvária előjátéka: a születés mizériái a kereszt szenvedéseire figyelmeztetnek; az ottani szegénység arról beszél, hogy elindultunk az úton, mely a Golgotára vezet. A kicsiny gyermek anyja ölén már is magán hordja a vértanúság jeleit. A szeretet anyja a fájdalmak anyjává lesz. Így a Társaság bölcsője is a Vértanúk hegyén áll. Igen, a Társaság Királynője a vértanúk Királynője! A Társaságnak is kijutott a vértanúságból. Fiai közül sokan szenvedtek és vérüket is ontották a szent hitért. S ahová csak elmentek, az Úr Jézus evangéliumával együtt elvitték a Mária-kultuszt is, a Mária-kongregációk alapításával erős támaszpontokat létesítettek a hit védelmére és terjesztésére. Nem véletlenség az, hogy

Szent Ignác a Szent Pál-bazilikában a Boldogságos Szűznek egy képe előtt tette le első társaival az ünnepélyes fogadalmakat 1541-ben s hogy azóta is a Rend mindig az égi Édesanya ünnepeit választja az ünnepélyes és utolsó fogadalmak letételére. Rómában a Társaság egy másik Mária-templomban születik: a Santa Maria della Strada-ban; Magyar Provinciánk szeptember 7-én lett függetlenné s így mintegy a Kisasszony-ünnep előesti ajándéka lett.

3. A Mária-tisztelet korszerű

Az Egyház példája

Megfelelő volt, — RR. PP. et FFr. in Xto Carissimil — hogy ezekről éppen most emlékezzünk. „De Maria nunquam satis.“ A Szűzanyáról sohasem beszélhetünk túlsokat, róla szólni sohasem időszerűtlen. De különösen nagy időkben, nagy veszélyek idején természetes, hogy anyja után néz a gyermek. A nagy kataklizmák korában az Egyház mindig különösebb módon irányította híveinek figyelmét a segítő Szűzanya felé. Így volt az üldözések három első századában, a nagy eretnokségek elleni küzdelemben tatár- és törökidő idején; de így tesz Krisztus földi Helytartója a mostani vérzivataros korban is: ismét a Világ Királynőjéhez utasítja gyermekeit, mert bízik benne, hogy a közös Anyánál egymásra találnak a gyűlölködő, egymást

öldöklő nemzetek és embertestvérek. Október 31-én az éter hullámain keresztül följajánlotta vértől ázó földtekénket a Világ Királynője szep-
lötelen Szívének s december 8-án ugyanezt ün-
nepélyesebb formában megújította a Szent Péter-
bazilikában.

A Társaság példája

Második Anyánk, a Társaság is a Szüzanya-
hoz vezet bennünket. Mindannyian örömmel és
mély hálával vettük b. e. P. Generális levelét,
melyben közölte, hogy Krisztus földi Helytar-
tója új, elsőrendű I. cl. Mária-ünnepet engedé-
lyezett számunkra „Festum Reginae S. J.” cí-
men. Az volt ugyanis a vágy, hogy a négyszáza-
dos jubileum emlékére, melyet a legnehezebb
időkben is, szerényen bár, de mégis Isten jóságá-
ból mindenütt meg tudott ülni a Társaság, valami
állandó emlékeztetőnk legyen. Erre a célra leg-
megfelelőbbnek találta boldogult P. Generális,
ha április 22-ét, mely napon Szent Ignác atyánk
és társai 1541-ben a Szent Pál-bazilikában egy
Mária-kép előtt tették le ünnepélyes fogadal-
maikat örök időkre, a Boldogságos Szüz tiszte-
letére szenteljük, akit Társaságunk, szent Ala-
pítójának példáját követve, már keletkezésétől
kezdve Anyjának és Királynőjének tekintett,
mindig különös áhítattal tisztelt s a XXIII. Ált.
Kongregáció határozatának megfelelően az ő
szep-lötelen szent Szívének szentelte és ajánlotta
fel magát. XII. Pius pápa kegyesen fogadta a

tervet, az új ünnepet engedélyezte s így a szép cím, mellyel régi atyáink példájára minden este illetjük a litániában a Szent Szüzet, legfelsőbb helybenhagyásban és megerősítésben részesült. Töltsön el bennünket szent büszkeséggel és bizalommal a Szentszéknek ez az új jótéteménye. Növeljük magunkban ismét nagyra a hála, gyermeki szeretet és főleg a rendíthetetlen bizalom érzelmeit a Boldogságos Szüz iránt.

Hányadán állunk?

De végezzünk *lekiismeretvizsgálatot is!* Ha azt akarjuk, hogy *anyánk* legyen, mutassuk meg, hogy *méltó fiai* vagyunk; ha *Királynőnk*, legyünk hűséges *alattvalói*. Nézzük csak, megvan-e hozzá a gyöngéd, gyermekded áhítatunk? Most is olyan buzgón tudunk-e hozzá folyamodni, mint valamikor a noviciátusban? Vagy talán már gyerekesnek tartjuk akkori eljárásunkat? Ne feledjük: Vele szemben mindig kiskorúak, gyermekek maradunk! . . . Milyen megható szokás a római Kúriában a Társaság igazán elittagjainál — asszisztensek, maga a P. Generális mikor reggeliről kijönnek, megállnak néhány pillanatra a folyosón elhelyezett Mária-szobor előtt és üdvözlik őt, a Szűzanyát, mielőtt hozzálátnának napi munkájukhoz. — Aztán szeretjük-e most is a rózsafüzérünket? Hozzá tartozik napi lelki dolgainkhoz, melyeknek idejét mindenáron biztosítani kell! Ismerek világi papokat és pátereket a mieink közül, akik presztizs-

kérdést csinálnak abból, hogy a Codex előírását betartsák (B-am Virginem rosario sacro cotidie colant), s ha úgy adódnék valamikor, hogy missziós vagy egyéb munka miatt csak késő éjjel kerülnek haza s eszükbe jut, hogy a Mária-kultusz napi adóját még nem rótták le, nem fekszenek le, míg el nem mondják a rózsafüzért. Ez az utolsó, amiről lemondunk. Katonáink, ha mást nem tudnának végezni, a rózsafüzért mégsem hagyják. Ha már nem tud valaki a kor vagy betegség miatt rendes napi szentmiséket előírás szerint végezni, a „Beata” misét mondja; ha már nem tud breviáriumozni, a papi imakönyv helyett a rózsafüzért veszi kezébe . . . s ha már más hivatalt, munust nem tud ellátni, ujjai között rózsafüzért pergetve teljesíti, ami a Catalogusban róla írva van: orat pro Societate . . . Ez lesz egyik utolsó tárgy is, amit útravalóul a sírba kezébe adnak, az egyik a három közül, melyekről Berchm. Szent János mondta: „Ezekkel szívesen halok meg.” Csak akkor fog jól állni kezemben a ravatalon, ha életemben rendszeren, sokszor használtam . . .

Újult buzgóságot!

De érzés és szóbeli ima *nem elég*. Hiába lenne a Mária-tisztelet, melynek tettei, cselekedetei nincsenek! Milyen nagyszerű programot ad erre az új ünnep Laudes-ében szereplő himnusz; érdemes volna átlemélni és egyéni programmá tenni! Szomorúan tapasztaljuk, hogy

az ifjúság mintha lassan-lassan távolodnék a Mária-kultusztól. Újabban valóságos akadályt látnak a szűzmáriás beállításban az ifjúsági mozgalmakban. Tehertételről beszélnek már a Mária-kongregációk nevével kapcsolatban is és széles körökben terjed az idegenkedés a kongregációktól. De nem vagyunk-e talán mi is hibásak ebben? Futkosunk mindenféle modern mozgalmak után, a bevált, régi eszközt könnyelműen félredobjuk. Tartok tőle, hogy valamikor még szégyenkezve fogunk visszatérni mások buzdítására ahhoz, amit magunk elhagytunk vagy legalább kellően nem értékeltünk . . .

Igaza volt annak a franciának, aki azt mondotta: Minden katolikus vállalkozás, mely csődöt mond, azért volt eredménytelenségre kárhözhatva, mert kevés volt benne Máriából. S a svájciak P. Banghája, Robert Mäder szerint áll ez elsősorban az ifjúság katolikus neveléséről: „Az ifjúsági mozgalom vagy kimondottan és tervszerűen szűzmáriás vagy nem katolikus” — állítja erőteljes kifejtéssel. — Aztán tényleg Pietatis Magistra-e számunkra a Szűzanya? A lelkigyakorlatokból és Constitúciókból merítjük-e lelkiségünket vagy más utakon járva próbálunk szerencsét? Talán még Mária-tiszteletünk sem jezsuitás, hanem idegen nyomokon járó . . . Terjesztjük-e a Madonna tiszteletét, beleviszük-e munkáinkba? És szerinte alakítjuk-e erényeletünket? Végül most is nagyra tartjuk-e még hivatásunkat, melyben része volt neki? S ne feledjük azt sem, hogy a Szűzanyának csak

akkor leszünk igazi tisztelői a Társaságban, ha Rendünk szellemét magunkévá tesszük, szabályaink minél hűségesebb megtartására törekszünk, mert ez az út, melyen igazi „socii Jesu” s egyben igazi gyermekei maradunk a Nagyszasszonynak.

*

Jól ismerjük — RR. PP. et FFr. in Xto Carissimi! — a képet, melyen Szűz Mária körül gyülekeznek a Társaság fiai, aki palástjával védőleg körülfogja őket. Ez fog történni az idén először április 22-én. Álljunk szorosabban köréje, újuljunk meg tiszteletében, szeretetében s kérjük tőle a kegyelmet, hogy a Társaság számos hasonlóságát az Úr Jézussal kövesse *még egy utolsó is*: szállhassunk fel mi is az égbe . . . és hogy az, akit a földön Édesanyánknak és Mesternőnknek tiszteltünk, ott dicsőséges Királynőnk legyen!

Regina, perge condere
Materno amictu filios
Tuisque sit clientulis
Tecum beari praemium.

Földd be, Királynőnk, továbbra is
Anyai palástoddal gyermekid
S a Veled való örök élet
Legyen mindannyiunk jutalma!

Amen.

